

EESTI NOORUS

S.P.
6814

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND
1 aasta pääle Kr. 1.80
1/2 aasta pääle " 1.—
1/4 aasta pääle " 0.50

€
KUULUTUS-HINNAD:
1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . " 15.—
1/4 lehekülge . . . " 7.50

TOIMETUS JA TALITUS TALINNAS, LOSSI PLATS 4 TELEFON 429-77

Juuli

Nr. 7 — 1931

III aastakäik

ÜENÜ-lased, kes olid SNL pidustusil Mikkelis. Keskel kaks vanemat veteraani — dr. H. Kukk ja eestisõber kunstnik J. Karhula.

SISU: Viiskümmend aastat Soome noorsootööd. — A. Meikop. Rahvaülikoolide sünnist Taanis. — A. Tuompo. Soome noorte suurpidustusil. — L. Laarman. IV Soome-Ugri kongressist Helsingis. — A. Meikop. Helimaa. — A. Manninen. Teelahkmed. — O. Ibius. ÜENÜ elust. Teistest noorsoo-organidest.

Viiskümmend aastat Soome noorsootööd,

Mõtteid Soome noorsooliikumise juubelil.

A. Meikop.

„Oleks kena näha noori laulmas rahvalaule, korraldamas ülevaid koosviibimisi, harrastamas kirjandust ja teadusi ning tegutsemas isamaa-armastuse vaimustuses meie rahvusasja*) eduks. Selleks tuleb asutada noorsookoondusi.“

Need soome noorsooliikumise sünnisõnad kirjutas Vaasa lehe viit numbrit läbistavas kirjutises: „Mõtteid nüüdisajast“ Juhon Hietanen, Laihia**) ärksa peremehe Mikko 18-aastane poeg, Vaasa rootsikeelse gümnaasiumi eelviimase klassi õpilasi. Väga asjalikult ja tabavalt arvustab ta külaelu varjukülgi, halbu kombeid, ükskõiksust haridus- ja tulundusküsimusis jne. ning kutsub noori organiseeruma võitlusele parema inimese, parema soome tuleviku häaks.

Teda koheldi nagu kõiki, kes nüüdki julgevad kuulutada ja alustada midagi uut. Teised rootsimeelsed õpilased pidasid teda hulluks unistajaks, õpetajad nihilistiks ja „rahva hullutajaks.“

2.

Kuid Juhon polnud unistaja ega hull. Ta leidis endale innukaid mõtteosalisigi. Jaanipäevaäegsel koolivaheajal (1881 a.) asutab noor talupidaja Matti Sippola Hietase mõtteosaliste õpilastega Kaupavale (Lapua naabruses) esimese noorsooühingu ning Hietanen ise haub Ilmajõel suuremate rahvapidustuste plaane ja kogu Etelä-Põhjamaad haarava ühingu asutamist. Mõlemad teostuvad. Malkamäe (talunimi) suurpidustusist kõneldi kogu maakonnas veel aastakümneid ning Suupohja noorsooseltsist kasvas kogu maakonda haarav ja pea viimse ajani soome noorsootööd juhtiv organisatsioon Santeri Alkio, Matti Sippola, Yrjö Alase j. t. soome noorsootööd aastakümneid juhtinud meestega eesotsas. Siin saab alguse „Pyrkijä“ ning kujuneb see „inimsuse“

*) Kirjutis ilmus 1881 a. soomluse ärkamisajal, mil veel intelligents oli rootsimeelne ja vähene haridus rootsikeelne. A. M.

**) Etelä Põhjamaal, Vaasa külje all ja Lapua ligikonnas asuv küla.

kasvatuskool, mis hiljem haarab kogu Soome.

3.

Väiksest seemnest on kasvanud suur puu. Noorsooseltsid, raamatukogud, käsiajakirjad, peod, kõned, koduümbruse uurimine, laul, tegevusharud, õpiringid ja palju muud — need kõik on olnud kasvatus- ja tegevus- ja kultuuritöös selles suures puus, mille tähtsust soome kultuurses arenemisloos ei oska küllaldaselt hinnata. 1930. aastal on 1348 noorsooseltsis peetud 17000 koosolekut, 23000 kõnet, üle 10000 esinemise, kogudes 105.092 raamatut, 750 noorsookodu, mõnisada laulukoori ja võimlemisrühma, oma noorsoo rahvatükkool, 6093 õpitut näidendit, 531 käsiajakirja, 400 tegutsevat õpingit, ühingutes 63.000 liiget. Mida niisugune tegevusuputus tähendab — aimab igaüks isegi.

Kuid vähe ütlevadki need arvud. Kes saab märkida seda jaatavat soomlust, soome rahvust kindlustavat ja suursugustavat nägematut kasvatusööd, mida Hietase algatus Soomele on annud? See noorsooliikumine on küll jõulisemalt ja elavamalt kui ükski muu haridus- või kultuurühing või -toiming äratand rahva sügavates ridades tugeva isamaalise tunde ja seda just sel ajal, kui Soome elas üle oma raskemaid katsumisaegu. Mitte põhjuseta ei väljendatud juubelipidustusil, et sellest noorsootöö künnist ja külvist hiljem muudki karskuse, hariduse, kehakultuuri ja isegi kodukaitse harrastused kasvasid välja. Paljudki poolesaja aasta jooksul asutatud üritused on ajajooksul suikund, kuid noorustöö alaline paisumine ja praegune hiiglatöö tunnistavad, et liikumine on olnud elujõuline, et tema järel on olnud ja on veelgi vajadus.

4.

Soome noorsootööd iseloomustavad kaks joont, kaks parooli: isamaa-armastus, rahvaharidus. Ta juured peituvad ajajärgus, mil rahvahariduse ja rahvakooli rajamine oli ühiskondlikke päevaküsimusi. Käsikäes rahvakoolimõttega ja muude isamaalikkude rah-

EESTI NOORUS

vaharidustoiimingutega sai see noorusliikumine kohe populaarseks ja rahvapäraseks, seda enam, et edurivi juhtis soome intelligents: õpetajaskond ja üliõpilased. Liigutav on nüüdki lugeda, kuidas just esimeste seminaride kasvandikud ja üliõpilased maal ringi käisid pidamas äratuskõnesid ja asutamas noorsooseltse. Ning selle töö tules sündisid soome rahvaülikoolidki.

Kuid eriti elujõudu sai soome noorsootöö teisest ajamomendist, rahvusliku

ninegi suur kõnedearmastus. Ning kui 1917 aastal omariikluse idee pääsis lendu, siis just kõige enne noorsoolaste peres. Satakunnas, Keski-Suomes, Etelä-Pohjamaal oli 80 prots. noorsoolastist sõjamundris ja Lapual langes noorsooseltsi juhatus terves koosseisus.

5.

Et soome noorusliikumise aluskivid olid tugevad, sellest kõnelevad veelgi viljeldavad vanad traditsioonid. Asutatud maale ja

Soome Noorsoo Liidu juubelpidustusilt.

Rahvatantsu ettekandeid.

ärkamise liikumisest, mis aastail 1879—81 oli jõudnud kulminatsioonipunktile. Võitluses emakeele ja rahvusliku üheõigluse eest oli sõnadel „isamaa“, „Soome“ kaunis kõla. Innukate noorte rinda tõid nad rahvuslikku, erutavat kevadõhku. Eriti ilmnnes see isamaalsus hiljem. Kui Bobrikov hakkas takistama noorsooseltside registreerimist, kui „Novoe Vremja“ manitses kuberneere eriti pidada silmas noorsooseltse — siis just noorte isamaalsus süttis. Keelatud kursuste ja kõnede asemel liikusid ärksamad noored ja sajad üliõpilased noorsooseltsides ringi ja kõnelesid... aruannetes kuberneridele aga hiilgas endiste kõneõhtute kohal muinasjutuõhtute ja ettelugemisõhtute suur arv. Ning siit vast ongi pärit soome noorsoolaste tä-

maanoorsoole — pole Soome noorsooliidul 1348 seltsi hulgas praegugi linna-osakondi — mahaarvatud Viiburi eeslinnade ühingu. Endisel kujul peavad keskliidud oma suvepidusid igal suvel isekohas, ent harva linnades. Endiselt püsib kõnede ja deklamatsioonide harrastus, endiselt viljeldakse hoolega laulu. Endiselt kannavad noorsookoondised seura — seltsi nime (tol ajal polnud registreerimine muidu võimalik) ning eesotsas on palju vanemaidki rahvaharidusest kõnelevaid tegelasi.

Ent hoolimata on valdav olnud ja on praegugi noorusvaim. Mitte need üksikud tegevusharud pole sihiks olnud — need olid vaid abinõud. Sihiks oli ise-tegevus, enesekasvatatus. Ning huvitav ongi jälgida kuidas suure noorsoo-

meistri ja juhi Alkio käes nooruspäevil jälle uued ja uued keskustelu küsimused kerkivad üles, vahetuvad vahendid, ent jääb siht enesekasvatus. Kui Etelä-Karjalas asutatakse kodukoole ja õpinge; Etelä-Pohjamaal korraldatakse suurejoonelisi kõneõhtuid ja rahvapidustusi; Satakunnas kunstnik Jalmari Karhula algatusel ülalatavalt teostatakse koduümbruse uurimise tööd, mujal tehakse käsitööd, võimeldakse — siis on sellel kõigil ometi olnud sihiks ja tuumaks enesekasvatuslik isetegevus.

6.

Üht on soome noorsooliikumine neile annud, mida meie praegu väga vajaksime — häid noorsoojuhte. Meie ei jõuaks siinkohal üht sajandikkugi nimetada neid kogu soomes tuntud noorsoolegelasi ja juhte. Kuid siinpool lahtegi tunneme paljude põliste noorsoolaste nime. Nimetame vaid Alkio, professorid ja magistrid Castren, Grotenfeldt, Inkilä, Oksanen, Ojansuu, Liakka ja palju teisi. Eduskunna esimees Kyösti Kallio on 10 a. olnud Nivala n. seltsi esimees; prof. Setälä asutas üliõpilasena 49 a. eest Kauvatsa n. seltsi; eduskunna liikmed Tilda Löthmann, Erkki Paavola ja rahvaülikooli eesotsas; päevalehe „Kar-

jala“ toimetaja Kaapro Moilanen, kunstnik Jalmari Karhula, vanimaid r.-ülikooli ja noorsootegelasi Hjalmar Mikander, koolinõunik Rufus Saikku, prof. F. Hästesko ja ta proua kirjanik E. Hästesko; noorsoo rahvaülikooli juhataja Aukusti Ripsaluoma; põllumehed: M. E. Mäki, Juti; r.-ülikooli tegelased Koponen, Tuompo, Törmälä, Sirkka, härra ja proua Alpirannad — kõik nad on olnud välja-
paistvad vanimad noorsoo juhid. Ent kui palju ongi neid nooremaid õpetajaid.

7.

Soome noorusliikumine ja Soome Noorsoo Liit on vähe võtnud jeeskuju välismailt, vaid kasvand välja Soome oma oludest ja vajadustest. Ta on liha soome lihast, veri soome verest, täis soome metsade kohinat, vete lõhna ja soome südame te tuksumist. Önnitleme teda. Soovime, et tal edaspidigi neid vanu traditsioone ja töömeetode õnnestuks arendada, süvendada ja laiendada ja sirutada meilegi käe üle lahe.

Sooviksime talt õppida mõndagi, ennekoike suuremat tähelepanu omagi kodumaale ja kodukohale.

11. 7. 31.

Rahvaülikoolide sünnist Taanis.

„E. N“-le rahvaülik. juhataja **Aarre Tuompo**.

Lugedes ajalugu märkame, et iga rahva elus kunagi on mõni õnnetu ajajärk. Millal nälg, katk ehk sõda saadavad rahva õnnetusse, takistavad kultuuri arengut ja hävitavad pikaajalise töö vilja.

Sageli aga juhtub nii, et õnnetused võivad samuti rahvaid kui üksikuid isikuidki õpetada ja kannustada tegema suuri tegusid, anda tõuke püüdmiseks arengu ja edu poole.

18. aastasaja algul mässas Põhjamail hävitav sõda, mis täielikult purustas väikese Taani maa. Lisaks järgnes veel, et Taanist lahutati ta vennasmaa Norra. 400 aastat olid need maad eland üheskoos

võrdlemisi õnnelikult ja lahkumine tundus kibe. Õnnetuste mälestus lasus meelil ja surus maha kõik arengu. Sõda oli hävitand Taani hää käekäigu.

Neil ajal algaski oma äratushüüetega mees, kellest tõusis suur põhjamaade prohvet: Nikolai Fredrik Severin Grundtvig. Ta sündis maapastori pojana Udby kirikumõisas Själlanni saarel 1783. Juba noorelt ilmnematas omadusi, mis panid vanemad lootma pojast midagi erakordist. Räägitakse, et ta tihti noormehena vaatas suveõhtuti ligidaloleva kirikaia künkalt imeilusat päikeseveerengut kaugele Suure Belti taha ja temas sündis põlev, kustu-

matu armastus isamaa vastu: ta tahtis ohverdada terve elutöö isamaa kasuks. Temas ärkas enne kõike kohustavana mõte: midagi peaks tehtama selleks, et Taani rahvas ärkaks sellest rõhutatud olekust, millesse ta oli painand kurnav sõda Inglismaa vastu (1807—1814) ja riigi 1813 aastal tehtud suur pankrott. Oma maa ajaloo uurimine oli viind ta lähedale rahvale ja selle elule ja samal ajal avanesid ta silmad nägema neid puudusi, milles elas ta rahvas sellal nii aineliselt kui vaimliselt. Nii ta kirjutabki: „Sadade aastate kuldades keset sügavat rahu on riik sattund põhjatuusse võlgadesse, kõikide tellimuste hinnad on alanend nii, et rikas juut, kes laenas raha kuningale, oleks võind osta terve Taani maa pool ilma. Kõik elu ja tegevus seisis, nagu viimsepäeva ootel.“ Ta jätkab: „Kuski pole elu, ja ometi: kus on elu, sääl on võit.“

Energiliselt kaalus Grundtvig küsimust, kuidas võiks tõsta rahva sellest alanduseisukorrast ja mida enam ta mõtles, seda selgemaks sai talle, et tööd peab algama rahvanoorsoo kaudu: peab asutama erilisi õppeasutisi rahvanoorsoo jaoks. „Ei ole küllalt“, nii kirjutab ta, „et noormees, kes kõnnib adra järel ehk kaevab kraavi soomaas, teeb seda oma toidu pärast. Ei jatku sellestki, kui ta teab, et mida paremini ta põldu harib, seda suurem on lõikus, ja veel sellestki ei aita, kui ta ehitab maja ja peab karja enese ja oma laste jaoks. Ei. Ta peab tajuma muudki. Ta peab mõistma ja tundma sooja südamega, et see maa, mida ta harib, on isade maa, tema oma maa, tuleva sugupõlve maa. Ja veel enam: ta peab otsima oma töö tagant ideaale, nooruse ideaale, milles on tõde ja valgus.“

Grundtvig oli enne muud luuletaja. Talle oli luule südamekeel, see oli sellise innustuse avaldus, mida ta ei võind hoida tagasi, mis pidi võima puhkeda sellisena, nagu kunagi juhtus.

„Argake, ärgake Taani sangarid!

Igale päevale kangelastöö — see sangari luule!“

Vähehaaval oli Grundtvigile selgind, et „kõik raamatud on vaid elava sõna varjud.“ Oma kogemustist oli ta õppind, et ühtki rahvast ei või äratada ainult raama-

tute abil, olgu need siis kui tahes innustavad. Ainus võimalus on kõneldud sõna. „Valitsema peab elav sõna, vaba kõne; nii isikuline, nii luuleline, et see sünnitab vaimlise sideme kõneleja ja kuulaja vahele.“

Nende mõtete mõjul, pika kirjaliku ja sõnalise töö tulemusena sünnib Taanis esimene rahvaülikool Põhja-Schlesvigi, Rødingis. Vähenõudlikus, väikeses talumajas algas see oma tööd. Seeme oli külvatud, pea hakkas see idanema ja kandma vilja.

Aastal 1863—64 tabab Taani rahvast uus rahvusline õnnetus. Süttis n. n. Schlesvig-Holsteini sõda Saksaga ja Taanilt riiutakse siin ta lõunapoolsed maakonnad. Sellest õnnetusaastast saab rahvaülikooliliikumine uut hoogu. See, mis kaotati väliselt, taheti korvata seesmiselt, vaimlise arengu abil. Esimene rahvaülikool viidi nüüdselt eraldatud maa-alalt paar penikoormat põhjapoolle, nüüdisse Askovi, kus see sellal maa suurima õppeasutisena tuletat meele rohkem mingit ülikooli kui maanoorsoo õppeasutist.

Grundtvig võitis oma lahingu. Rahvaülikool teise järgi asutati ja sellest tööst tuli taanluse tugisammas. „Rahvaülikool ei ole taganend oma rahvuslikust ülesandest“, kirjutab 1929 Taani tähtsamaid rahvaülikoolimehi, rektor Nørgaard. „Taanis ei ole ühtki kooli, kus taani keel oleks tähtsamal kohal, kui rahvaülikooles. Ei ole kooli, kus kõlaks enam laulu, laule Taanist selle ajaloost ja emakeelest.“

Ja Taanis ei ole koole, kus esi-isade kangelastööde esitamine oleks edustavamal kohal. Anname sõna taanlaste endi suhu: „Me juhime noorsoo mäele, kust nad näevad Taanit. Me laulame laule, ei Själlannist, Fyenist ega Lollandist, vaid Taanist. Vana on me isamaa; see ei jutusta oma east nagu sina ehk mina, see on seisnud läbi aastasadade ja meie lootus on, et see elaks kaua, kaua tulevikuski. Me jälgime ta ajalugu aastatuhandete kestel, võtame osa ta muredest ja rõõmudest, võidust ja kaotusest ja õpime sellest: see teeb meid tugevaks.“

Ei ükski kool ela enam ajaloos, kui taani rahvaülikool. „Me juhime noorsoo Taani looduse lähedale, mis meile kõneleb oma salapärase keelt, kui laseme pil-

gu libiseda näiteks õhtuhetkil Antvorskovi lossi varemelt Slotsbjergi kohale, kui käigul Sorös oleme täis Taani looduseilu võlu, ehk kui me näeme õhtupäikese vee-remist taevarannalt sinetava Suure-Belti taha.“

Kui piiskop Monrod küsis omal ajal Kr. Koldilt, mis on rahvaülikooli ülesanne, vastas Kold: „See kool tahab õpetada rahvast armastama jumalat, ligimest ja

oma isamaad.“ Aasta-aastalt sama rohkearvuliselt kui ikka tõttab Taani noorsugu rahvaülikoolidesse, mis panevad nad innustunult laulma: „Der er et yndigt Land, det staar med brede Boge.“

Nüüdisajal on rahvaülikoolid levinud Roots, Norras, Saksas, Inglismaal, Eestis, Soomes, isegi Ameerikas ning Jaapanis. Hiljemini lubatakse ehk mind veel kord asja juure tulla.

Soome noorte suurpidustusil.

Lelli Laarman*).

„Eesti Nooruse“ lugijad, noorsoolased üle kogu maa! Arvan, et teie hulgas oli palju neid, kes lugesid kutset Soome Noorsoo Liidu pidustusile, kes nägid avasilmi kaua kujutelduid põhjamaa järvi, kaljusid ja vägevaid metsi. Leidus ehk neid, kes jaanipäeva lähenedes tundsid, et midagi nagu oleks meelitand, kutsund sinna, kus ööd on valgemad, päike kõrgemal kui meil. Meeleldi te oleksite jätnud viivuks oma kodu ja tõtand üle lahe meie vennasrahva noorte rõõmupeole keskele sinetavi järvi, vahele säravi silmi. Palju oli teid, eesti noored, kes elasid vaimus kaasa ilusad hetked, ent vaid väikene hulgakene pääsis võtma osa sellest suurest ja ylevast peost. Meie, väheste kohus oleks nyüd jagada kojujäänutega kõike seda, mis omandime matkalt, jagada neid uusi elamusi, uut vaimustust, tuld, mis tõime sydameis üle lahe koju. Omandime säält oma seesmisele maailmale nii palju kaunist, et tundub nagu ei tohiks siida kõike pidada endale, sellest peaksid saama osa teisedki noored. On kahju, et vaid sõnus saime tuua teile kaasa seda noorusrõõmu, päikesepaistet ja valgust, mida nägime säält.

Mikkeli olid valind soome noored oma kogunemispaigaks. Mikkeli on kena sõbralik linnake Savo sydames, suure sinise Saima kaldal. Väikesed vaiksed majad uputet kaskede rohelusse, puhtad sirged tänavad ja valge torn Naisvuorel meelitab vaatama kaugele, kaugele, kus hargne-

vad lõpmatult sinised veed, saared, metsad, kaljud. Naisvuorelt vaatasid omal ajal soomlaste naised kauni Porrassalme suunas, kus nende mehed võitlesid venelastega. — Vaikne on Mikkeli. Vaikseina unelevad ilusail suvipäevil paadid Kaiunharju neeme kaldal ja uneledes liugleb neid Saima laineil. Suliseb rahulikult purskkaev Kirkkopuistos ja eemal metsasygavuses kesk valgete rooside õiesadu seisab uus kaunis invaliididekodu, valgena, rõõmsana, nagu pygaks ta muuta rõõmsamaks oma elanikkudegi viimseid päevi.

Ent korraga viskus siia vaikusse ja rahhu nii palju noori lähedalt ja kaugelt. Nad tulid kirevais rahvariideis, säravi silmi, et yhiselt ja võimsalt hõisata päikese poole laulus oma elurõõm, tuua oma soovid, rõõmud ja igatsused, et need siis kymmenei, tuhandekordselt tõuseksid yles avarasse laotusse.

Meid, eestlasi saabus pidulikku Mikkelis- se neljakymne ymber, laulukoor, rahvustantsijad. Eesti laul soome noorte huult tervitas meid jaamas. Mikkeli laulukoor laulis M. Hermannil „Meeste laulu“. See oli kaunimaks vastuvõtuks meile. Kõikjal kohtasime vaid rõõmsaid nägusid, lahket vastuvõttu ja sõbralikkust, mis aitasid mitmekordselt suurendada meie kauneid mälestusi ja muljeid Mikkelist, mida ei suuda unustada kunagi.

Peo kava enesest sisaldas palju huvitavat ja kaasakiskuvat. Korraldajail igatahes oli juba enne pidustuste algust selja taga suur ent tulemusrikas töö. Kylaliste ja piduliste saabudes oli juba kogu linnake

*) Autori kirjaviisi.

pyhapäeva-ilmeline, kaunistet isegi tänavad. Ootas eel avar peoplats, mis oma asendilt ja ehituselt väga kohane selleks suureks ettevõtteks.

Võiks öelda, et võõrale pidustused tervikuna endsid selge ylevaate soome noorte tööst, pyydeist ja nende tulemusist. Huvitav oli rikkalik noorsootöö näitus, kus võis tabelite, piltide, raamatute jne. kaudu tutvuneda soome noorsoo tegevuse iseloomu ja samuti ka praktiliste saavutustega. Näitusel oli ka eesti osakond, mille korraldajaks ÜENÜ keskjuhatus.

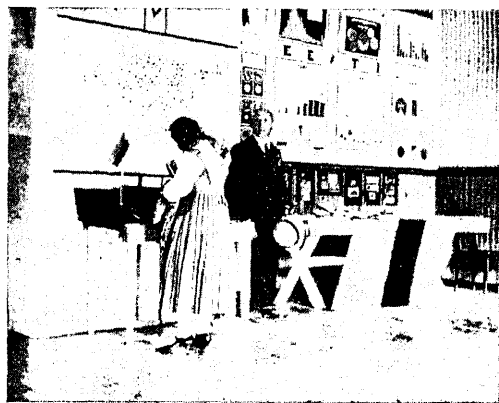
Peo eelpäeval, 26. juun., oli kavas nähtud ette eestlaste koori esinemine. Kuigi meie koori koosseis oli väiksearvuline, püüdsime siiski esitada eesti laulu nii palju kui suutsime. Publiku poolt said meie ettekanded, samuti rahvatantsude esitused elavate kiiduavalduste osaliseks.

26. juun. õhtul viis nägus aurik välismaa ja soome kutsutud võõrad piki Saima vooge kaunile kaljuselle Lamposaarele. Juba laeval muutus kõikide meeoleolu ylevaks, kuna yhine laul lähendas yksteisele vennasrahva noored. Lamposaarel oli korraldet vastuvõtu pidustused. Sooja tervituskõne võõraile pidas mag. Erkki Paavolainen, toonitades noorsoo liikumises noorte isetegevuse tähtsust ja selle võimu. Järgnesid kõned eestlasilt ja liivi rahva esitajalt. Kavas oli kauneid soome rahvatantse ja koorilaulu. Kelkkala noorsoo yhingu segakoor esitas muuseas M. Hermannii „Nooruse unenäo“ eestikeelsete sõnadega. Nimetat laul oli pidustuste yldkooride kavaski. Koosviibijad otsustid saata tervitustelegrammi M. Hermannile, kes on populaarsemaks eesti heliloojaks Soomes, ja prof. Eisenile, kes tõlkind „Kalevala“ eesti keele. Mainit õhtu jäi vist kõikide meelega püsima kaunimana hetkena neilt päevilt ja saare kaljusel kaldal lõõmava jaanitule ääres tundsime sydameis, et neis leeges kõvenevad eesti-soome sõprusriided, sulavad kokku kahe rahva hinged yheks.

Järgneval peopäeval möödus suurem osa ajast yldisel peoplatsil, kus vahelduv kava köitis vaatajaid. Eriti haaravad olid yldised laulumängud, rahvatantsud, meesvõimlejate ettekanded ja Kelkkala noorsooyhingu võimlejate suurepärased esitused.

Võimatu loetella kõike nähtut-kuuldu,

võimatu anda edasi neid sytitavaid sõnu, innustavaid laule, seletada kunstilist naudingut, mida pakkus muusikaline-õhtu, koori ettekannete ja soolonumbritega ning pyhapäeval Kilvenkuoro poolt Johannese kirikus esitet oratoorium Simson. Oleks pidand nägema seda võimsat vaatepilti yhisest rongikäigust, mil tuhandet noored oma lippudega eredais, stiilseis rahvariideis läbistasid Mikkeli tänavaid, et saada muljet selle võimsusest ja suurusest. Võrratu oli samuti naisvõimlejate yldesinemine ja laulumängud. Helilooja Pesola komponeeritud peokantaat yldkoori ja orkestri ettekandel jättis võimsa ja jõulise mulje, ja yhtlasi peab tõendama, et kogu kooride kava oli koostat õnnestunult, ja sisaldas palju innustavaid isamaalisi laule, muuseas Klemetti kauni „Oi kallis Suomenmaa“, millesse meie, eestlased ihastusime.

ÜENÜ osakond Soome noorsootöö näitusel.

Pyhapäeva õhtul tuli ootamatult tihe vihmasagar ja pärast kauneid päikesepaiseseid peopäevi kastis rahvahulka kesksoome hymni laulmist peo lõpul. Sajust siirduti laiali märgadena, ent siiski rõõmsalt, oli see vaid väikene õnnetus nii paljude rõõmude hulgas.

Peo lõpu moodustas kell 9 algav õhtusõök kutsut kylalisile Seurahuones. Peosõõgi kestel peeti yle kolmekymmene kõne ja öeldi tervitusi juubilarile, Soome Noorsoo Liidule. Eestlastest kõnelesid keskjuh liikmed dr. Kukkk, kes lausus tervitused ÜENÜ-It lootuses, et tulevikuski soome ja eesti noorsoo organisatsioonid töötavad

käsitöö ja ühelt poolt, taotles samu sihte, ja A. Meikop, kes annetas ÜENÜ rinnamärgi mitmele soome noorsoo silmapaistvamale tegelasele. Liivi esitaja seminarist P. Damberg tervitas soomlasi väikese liivi rahva poolt. See kaunis ja meesööbiv õhtu lõppis eesti ja soome ühise hümni, alles kell 2 öösel, ning ühes sellega lõppesid suured pidustused, milliseid ei kordu nii pea.

Eesti lipp peoplatsil.

Esmaspäeval kandsid rongid juba kaugele Mikkelist noorusest-sädelevad näod. Nad läksid tagasi nelja maailma kaare poole oma kodudesse, et jätkata seda tööd, mis juba pool aastasada näidand järjekorralist tõusu soome noorsoo peres. Jäid uuesti vaikseks Mikkelil tänavad, üha vähemaks muutus iga uue lahkuv rongiga lahkujate ja saatjate hulk jaamas.

Veetsime veel mõned ilusad tunnid kylalisina Paukkulas, Nuoris-opistos, kus igal aastal valmib uusi noori juhte soome noorsoo tõhe. Nimetat kool asub Mikkelil lähedal ja kuulub Soome Noorsoo Liidule. Kohvilauas laulude ja kõnede vaheldudes tungis nagu mingi kodune väim koosviibi-

jate vahele ja ühiselt koosviibimiselt oli kõikidel kahju lahkuda. Õppeasutise juhataja Ripsaluoma toonitas asjaolu, et soomlased meeleldi näeksid õpilasina eestlasi nende koolis. Selline tihe koostöö looks kestvaid sidemeid ja lähendaks mõlemaid maid. Kauni kõne eestlasile pidas Põhja-Savo rahvaylikooli juhataja pr. Lõthmann. Need olid kaunimad sõnad, mida kuulsime Soomes, need jäävadki unustamatuks, sest need kõneldi sydamest sydameisse. Pärast ühist pildistamist tuli siiski lahkuda, et valmistuda uuesti matkale.

Viimse õhtu veetsid eestlased Mikkelist lõuna pool Vuolinkol vana auväärsesse köster Rytköse suvilas, kus oli hoolitset saunagi eest lahkuvale eestlasile. Viimset hetked on ikka meesööbivamaid, mulje viimseist käesurumisest kestvaim. Oli liigutav, et just selle lihtsa maja katuse all valitses nii palju soojust ja kodusust. Meie kõik tunnustime, et Vuolinkolt lahkumine oli kurvern kui kuskilt mujalt, et alles selles võõrastelahkes majas järvesopis tundsimine soome maa hinge, alles sääl pärast väsitavaid pidustusi tajuime rahuliku, vaikse soome elamu veetlevat kaunidust. Läbi vaikse suviõhtu kõlasid alla järvele viimset lauluhelid. Vanahärra Rytkönen annetas veel mälestuseks igale eestlasele oma luuletiskogu ja raamatu Mikkelil ajaloo. Saabus paratamatu hyvastijätt. Jäi maha väikene maja öisesse vihmaniiskusse, sääsesuminasse, jäi seisma kaljurinakule neemesopis.

Kaasnoored! Nii palju ilusaid mälestusi on säilind, kumiseb kõrvus veel kauneid sõnu, veel seisavad silme ees Saima sinavad vood, kohisevad metsad, võimsad kaljud. Meenub üksikuid kujusid lahetaguseist sõbrust, üksikuist, keda tahame alati mäletada lugupidamisega, kelles avastime lyhikese aja jooksul endale paremaid sõpru, kellede elutööst, tegevusest ja pygudeist saime ettekujutuse, mida tahame hinnata ja paljugi sellest võtta eeskujuks endale.

Tervisi lahetaguseilt noorilt tõime kaasa teile, sõbrad, kes ei saand tulla kaasa.

Ideaalid ei ole mitte selleks, et neid saavutada, vaid et nende poole püüda.

Düring.

IV Soome-Ugri kongressist Helsingis.

A. Meikop.

See oli suurem ja ulatuslikum tänavu-suviseist pidustusist Soomes. Tuhandete osavõtjatega liigagi suur, nii et paistis välja peaaegu ainult avaaktus ja lõpp-pidu ning nende vahel lõbus väljasõidu vahepala Seurasaarele. Vähemalt töid need momendid kogu kongressipere kokku, andsid suuremaid elamusi ning isiklikkude hõimusidemetete sõlmimise võimalusi. Muidu oli kongress jagunenud paarikümnesse alapiiri igasuguste kultuuriliste küsimuste harutlemiseks. Eriti palju oli haridus-kasvatustlike ringe ning käsitati vabaharidustöö ringis ka noorsootöö küsimusi ja seisid päevakorral ka nrsl. Meikopi referaat: noorsootöö probleeme Eestis.

Üldse oligi kongressil tähtsam kui referaadid ja kuivad tervitused kongressi hingeline side, mille ülalpidajana paistis välja Soome pool prof. Setälä. Eesti pool äratasid tähelepanu G. Ney soe ja asjalik tervitus ja prof. Uluotsa hõimujalugu riivav kõne.

Lõbusana vahepalana esines väljasõit

50 omnibussiga Seurasaarele. Vaadati vabaõhumpuuseumi nähtavusi, joodi kohvi ja sõlmiti isiklikke hõimusidemeid. Esinesid karjalased ja ingerlased oma rahvakommetega ja ÜENÜ Tallinna osak. r. t. rühmi viie rahvatantsuga. Hooga ja elavalt ettekantud r.-tantsud haarasid kohe kogu suure hõimlaspere ning ovatsioonile ei tahtnud tulla lõppu.

Üldse kandis kongress suurt hõimlusilmet ning olid saäl esitatud soomlased, eestlased (600), ungarlased (400), liivlased (10), ingerlased ja karjalased. Kongressi elujõuline aade oligi elustada soomesugu rahvaste teadmisi endisest ühtekuuluvusest, mis veel nüüdki — aastatuhandete järel — näib küllalt tugev nende rahvaste esitajate arvurikkaks kokkutõmbamiseks. Nii-sugune hõimuelavus on peaaegu küll ainulaadne praeguses rahvusvahelises kultuurilmas. Kongress oli osavõtjatele suur elamus ning täitis oma ülesande. Eriti hindaksin kongressi päevil toimund isiklikkude tutvuste ja sidemetete sõlmimise tähtsust, mis rahvaid enam lähendas kui referaadid.

Helimaa.

Aate Manninen.

*On kuski kaugel kaunis helimaa,
vist teispool aja piiri, raja see.
Ei sinna vii meid ükski nähtav tee,
vaid helisild võib sinna juhata.*

*See maa on unelmate kodupaik
ja igatsetud igiõnne maa.
Ei muud kui hinged asuda sääl saa —
suur rahu kõige kohal, yllas, vaik.*

*Sääl terveks uuesti saab iga murdund hääl,
taas uued keeled katkend kandlel sääl,
ei ükski heli kauni kõlata.*

*Kui hing on kinni maise ahelais
tas elab helimaale igatsus.
Maa teine nimi: taevas, rahumaa.*

Tõlk. Linda Laarman.

Ülaltoodud luuletis on autori, innustund eestisõbra poolt toimetajale saadetud ühes tõlkimisloaga.

Teelahkmel.

O. Ibius*).

Meie noorsooliikumine on teelahkmel. Otsitakse uusi sihtjooni, uusi vahendeid, uusi meetode. Just viimaseid enim. Kõnelevad sellest artiklid noorsoo ajakirjades, kõneldi sellest noorsoo suvipäivil Viljandis, kõneleb sellest noorsoohooldusliku liikumise elevus jne.

Tänapäeva hyydsõnaks on koondamine. Koondamine on muutumas moodsaks lööklauseks noorsooliikumiseski. Mag. A. Anni kõneleb „Kevadikus“ vajadusest, evida üks eesmärk ja kõik jõud suunata pyrgimiseks selle poole, omandada dogmasid sennise kõiges kahtlemise asemel. Noorsotsid, kaitseliit, kirik j. m. on asund tarmukalt koondama lapsi, kõnelemata kypsevast noorpõlvest, enda orgesse, tuupimaks neile sääil vastuvaidlematu pyhadusena teat kihi või maailmavaate dogmasid.

See on ju koondamine! On koondamine ghe piirat eesmärgi poole pyydmiseks.

Selles üks teelahkmel seismise tunnuseid. Teine on veel: mõlemad suuremad noorte orgid saavad endale instruktori. See tähendab sennisest märksa tugevamat instrueerivat tegevust keskkochtade poolt ja selle kaudu kogu liikumise ghtlustamist, juhtimist ghes suunas.

Seistes teelahkmel tuleb valida „õige“ tee, oma tee, seepärast lausuksin minagi mõne sõna meie noorsooliikumise oma tee kohta. Milline peaks olema see ja milliseid teid näen viivat eksiradadelle?

Noorpõlve, mõtlen siin teadlikumat, ärksamamat osa sellest, glesandeks on valmistuda tuleviku kultuuri loojaiks. Noorpõlve selle glesande lahendamisel aidata — see on noorsooliikumise oma glesanne.

Milline on noorsooliikumise oma tee selle glesande taotlemisel?

Ei rahulda vist kedagi täiel määräl praegune elukorraldus. Uueks elukorralduseks on tarvis enne kõike muud uusi inimesi. Uus elukorraldus, uus elutunne ja uued eluviisid ei lange taevast ega kasva maast gles. Ta tuleb luua ja selleks on tarvis loojaid, kellele oleks selge kuidas

ja milliseks luua. On tarvis inimesi, kes loovad ymbruse.

Arusaadav vist kõigile, et see uue elutundega inimeste jõuk on alul määratus vähemuses võrreldes vana elutunde juhita laia massiga. Sellises olukorras päästab vähemuse võidule vaid iga yksiku tugev isiksus, mis laseb teda sammuda ainult oma määrat teel, ega lase kõigutada teda juhuslike ymbruse mõjudest.

Siit järgneb noorsooliikumise konkreetsem glesanne tuleviku kultuurikandjate kasvatamisel: aidata kaasa noori isikliku maailmavaate kujunemisel. Maailmavaade ja karakter on ju neid tegureid, milleta pole mõeldav isiksus.

Noorte maailmavaate kujundamisel on valida kaks teed. Kergem — ent „mis odav, see mäda!“ — tee on: lasta lihtsalt noori tuupida pähe mingisuguse maailmavaate dogmad. Seda teed lähevad enamik noorsoohoolduslikke liikumisi, seda teed läheb meil noorsotsialistlik liikumine. Teine tee — raskem, ent väärtuslikum —: jätta noorele täielik valiku vabadus ja ainult tutvustada teda igasuguste tähtsamate maailmavaadetega ja nende yksikelemetega.

See on olnud siiski yldjoonis vaba, autonoomse noorsooliikumise tee ja nagu alul tähendin, seisame teelahkmel, kus tuleb kuuldavalle hääli, nagu peaksime lahuma sellelt teelt ja asuma dogmade teele.

Kui tarvitada vulgaarset võrdlust, siis võiks maailma võrrelda suure poega. Poega, kus muu hulgas myygil igat liiki maailmavaateid. Siingi on kaupu mitmevääruslikke, mitmehinnalisi, mitmet viisi reklaamit. Tavalisse kauplusse minnes, kui me pole juba varem tutvunenud meile sobivaima kaubaga, me ei võta esimest kaupmehe poolt meile kätte ulatet eset, vaid tahame enne ostmist omandada glevaate kõigist selles kaupluses olevaist seda liiki kauba sortidest, nende hyvedest ja pahedest. Kui teeme seda juba väikeseväärtusega piasjajade valikul, siis määratu palju enam põhjust on meil selleks maailmavaate valimisel, mis on meile sõna otses mõttes ju elukysimuseks, määrates meie

*) Autori kirjaviis.

suhtumise maailma ja inimesisse enamalt jaolt eluks ajaks.

Ent hyva, peame valima parima kauba, olema ettevaatlikke ja nõudlikke hoidumaks kaupmehe poolt tüssata saamisest, — aga kas pole just selleks juhuks meil kasulik võtta kaasa enda eest valima elus kogenend vanu, kel ju teada kaupmeeste kriukad? Eks selles ole kindlaim tee?!

Nii, mu sõbrad, näib kui oleks teil õigus, — ent olete vaadelnud kunagi mõnd noort raadiosõpra hankimas endale uut raadioaparaati? Temalgi on selleks kaks teed, õieti kyll rohkemgi. Ta kas ostab selle või ehitab ise.

Kumbast aparaadist tunneb ta enam rõõmu? Kumb tegevus arendab teda ennast enam?

Minu arvates kyll oma ehitet aparaat ja selle ehitamine.

Usun selle võrdluse pidavat täiel määral paika isikliku maailmavaate omandamiselt. Ainult neid ei veetle oma töö kaudu raadio omandamine, kelle ajud on liiaks tõntsid, võimed liiaks algelised. Maailmavaategi valimisel võtavad pea valimatult ja muutmatult mõne üksiku maailmavaate omaks need, kellel puudub võime isikliku maailmavaate loomiseks. Nad hoiavad kramplikult kinni sellest, aimates, et sellest kuidagi lahtikistuna on nad võimevad ise looma endale uut tugiteivast.

Ent kui raadioaparaat on jäänd paljuilgi ehitamata tähtsamate glesannete nõudes aja, siis maailmavaate tuleb luua igal ja selle loomine on noorusea tähtsaim glesanne. See on telje loomine eluvankrile, see on kompassi loomine elulaevale. Kunni puudub kompass, ei või me olla kunagi

julged kodusadamast väljuma, liiaks kergergi võime leida end ootamatult karidelt.

Noorsooliikumise päämine glesanne on võimaldada igale osavõtjale kasvada vaimliselt, hingeliselt ja keha'iselt seevõrra tugevaks, et ollakse hiljem võimeline omal jõul elust läbi tungima, oma teel pysima ja ymbrust looma, see asemel, et olla selle mängukanne.

ÜENÜTO lauljad Soome pidustusil eesti laulu esitamas.

Sellena see liikumine tunneb vähe absoluutseid tödesid. Tema pea ainsaks põhiseaduseks on: igal olgu õigus valikuks, ja oma seesmiste veenete kohaselt elamiseks. Ta jätab igale kaasatulijale õiguse kõiges kahelda ning pyyab tutvustada võimalikult kõigi maailmavaate elementidega. Ta tõstab oma relva vaid nende vastu, kellest ta teab kindlasti, et need tulevad orjastama inimest. Sellise vaenlasena on ta tunnetand enne kõike muud elupõletamise, kuna see riisub noorelt otsijalt kehalisi ja vaimlisi võimeid. Järgneb.

ÜENÜ ELUST:

Järelmärkmeid Tartu osakonna 10. a. juubelpidustusist.

13. ja 14. juunil olid Tartus ÜENÜ suurpidustused. Need olid juubelpidustused selle sõna tõsisest mõttes. Osakond näitas vääriliselt oma 10-aastase töö tagajärge ja ligi 50 organisatsiooni, küll ÜENÜ osakondi ning teisi seltse, löid innukalt kaasa.

Lehitsedes 4-lehelist pidustuste kava, leidis sääl kõiki võimalikke kultuurilisi eneseavaldusi, tundus aga nagu käiks tõesti üle võimete kaasa töötamine ja läbiviimine kahe

päeva jooksul. Aga polnud viga midagi. Hakat otsast võtma ja nagu kokkuräägitult sobis koostöö mitmekümne seltsi vahel täiesti latusalt. Vahela ei jäetud ühtki kavast märgitud numbrit. Kohe ühe lõppedes kuulsid-nägid kuskil mujal jälle midagi uut.

Võis konstateerida fakti, et igaüks võttis oma asja tõsiselt ning iga osakond võitles ihu ja hingega oma au ja kuulsuse eest. Kõige ilmselt väljendus see kergetõustiku võistlustel. Oli kisa, kära, riidu ja vaidlemist iga sentimeetri ning sekundi pärast. Vajeldi küll, aga säälsamas leiti jälle kuldne kesktee ja

mind ettenähtud päevakorras lihtlemineku vormeliga edasi.

Juubilar oli ise siiski kõige tugevam ja spordi diktaator H. Schur viis oma meeskonna ÜENÜ osakondadest esimesele kohale, võites L. Tõnsoni rändauhinna. Auhinda ennast ei antud aga üle ja lubati järgmise rongiga kohale toimetada. Ei tea, kas kardeti kaotaminekut või ei raatsinud Tallinna osakond sellest nii kergesti loobuda. Teiste auhindade jagamisel läksid ngau kiuste karikad ja kujud Tallinnale.

Suure vaeva nägijaks pidustuste läbiviimisel oli kahtlemata esimees Asmann. Ta oli suutnud Tartust leida kindlameelseid ja häid kaastöölisi — ühe sõnaga kogu Tartu vaimlise ja kehalise kultuuri kandvaid jõude.

Pidustuste lõpul „Vanemuises“ rääkisid tegelased omavahel, et ei olevat paaril kuul silma kinni saanud.

Peab tõendama, et hääd majanduse mehed on Tartu osakonna mehed tõesti. Kassa oli paigutatud „Vanemuise“ külje alla pöösaste vahele varjatud tuule, vihma, päikese ja kurja käe vastu võeti raha kerge käega, aga välja anti ainult kindlate dokumentide vastu, mis pidid olema varustatud ikka Asmanni „resolutsioonidega.“ Ja selle taqajärjel said nad ka õige palju puhast kasu. Võib kindlasti eeskujuks säada teisteleq sarnaste suurte pidustuste korraldamisel. „Vanemuise“ einelaua pidaja olnudki rõõmus, et pidustused tõmmanud kokku sarnase hulga rahvast, mida polla olnud mitmel aastal.

Lõppeks peab allakriipsutama, et Tartu osakond suutis oma ülesande täita täiesti vääriiiselt ja suutis näidata, et ÜENÜ võib pakkuda küllalt ilusat ning väärtuslikku laiematele hulkadele oma rikkalikest kultuuritöö taqavara salvedest. Jälgija.

Muljeid Märjamaa laulupäevalt.

Põle hää kirjutada muljeid, kui sündmusest möödunud nädalaid ja värskemalt segavana vahele astuvad soome noorsoo 50 a. suurpidustuste üleelamused. ÜENÜ noore (9 kuise) Märjamaa osakonna auks usun siiski võivat kirjutada laulupäeva mälestusi kas või aasta hiljem — nad olid suurjoonelised ja ilusad ja ümbruskond — usun — mäletab neid maa suuremaid pidustuisi kaua.

Jõudsime kohale, kui suur rongikäik ja rahvamurd juba liikus ja kainetas, varjates endasse kogu suure Märjamaa linna ja paari kilomeetri pikuse Orgita tee. Osavõtjaid ligi 30 koori värvikate lippude järel ja seitseme pasunakoori helide vahel. Väl'apaistvalt torкас silma Lihula Haridusseltsi laulukoor puhhalt omanurga stiilsete rahvariiteta ja pooltosinat ÜENÜ osakondade lippe. Juba

avamis toimingu d jätsid hää mulje. Üldtoimkonna juht ja suure vaeva nägija ühispanga direktor hr. H. Litterover esines üllatavana ilu- ja südamesse-kõnelejana. Tervitasid riigkogu liige Tonkman, maavalitsuse ja Haapsalu linna, lauljate liidu,

ÜENÜ Keskjuhatuse, malevkondade, kodukaitse j. t. seltside esitajad — üks ilusamalt kui teine. Pikad ja igavad kõned — harilik nähe ja pahe — puudusid.

Päeva muusikaline osa õnnestus, mida usun ka kooride juhatajal Tuudur (Märjamaa laulupäeva juhi trüki-viga, mille omandas aga ka kohalik „Lääne Elu“) Vettikut muusikalehes võivat tõendada. Üle tuhande laulja suust kõlasid meie tuntud helimeistrite tööd — hoolimata eelharjutuste puudumisest — puhtalt ja jõuliselt — isegi teise osa raskemad laulud — koorides tehakse tööd. Allakirjutanule tundus eriti sobiva ja jõulise laulupäeva lauluna esimene M. Hermannj vana ja ikka uus: „Veel kaitse kange Kalev“. Sama jõulisea tundus viimnegi A. Läte: „Arka üles, isamaa.“ Ka meestekoorid — hoolimata koorijuhil kartusest üldharjutuste puudumise tõttu — haarasid valdavalt. Eriti sobisid eeskavva T. Rahvaülikooli S. segakoori ettekanded, tõstes eeskava kontserdiliselt osa ja kutsusid esile rahva sooja meelevalduse. Palju tööd oli tehtud ka pasunakooridega ning seitse maa pasunakoori esitasid imestavalt hästi Kappi ja Kulli maa-orkestritele võrdlemisil raskeid palu. Tundus noore õpetaja ja koolijuhataja J. Leithali asjatundjat ja osavat kätt. Üllatasid väikesed orkestrandid õpilased põlvpükstes. Nii ettekanded kui ka end. riigivanema soe ja isamaalik peokõne võeti vastu sooja vaimustusega ning juhtidele ja kõnelejatele annetatud punased roosid olid väikene tänu suure vaeva eest.

Ohtul algas laululava kõrval pargis ÜENÜ Hõimla osak. ettekandel ja lavastusel

v a b a õ h u n ä i d e n d „1343“,

mis kirjutatud „Hõimla“ liikme Ants Tihkani poolt. Näidendi lähemaks vaatluseks puudub siin ruum. — Koondades ja ajalooliseltki kohendades võiks teosel olla väärtust meie näiterepertuaaris. Venivat ettekannet segas veel külm tuul.

Päeva korraldus.

Eriti üllatas allakirjutanut päeva korraldus, millest meie maaosakonnad võiksid õppida palju. Kõik liigub eeskujulikult ja korralikult kui õlitatud. Valmistada ette päeva, rekla-meerida, müüa pileteid 6000 inimesele, pidada korda peoplatsil, toita külalisi, hoida nende sõiduvahendeid jne. Kõik see nõuab ettenägevust. Ning seda siin oligi. Igamees oli oma kohal. Jalgrataste hoidja noorsoolane ütles hoiul olnud üle tuhande rattat; korraldajad said igalt rattalt 25 senti. Eriti üllatas

einelaua korraldus,

mis vist ületas kõik senised maapeode Eestis. Kui ei eksi, oli Tallinnast tellitud kolm hobuse koormat liha ja vorste, millest 50 majapidamiskooli endist ja nüüdset õpilast valmis-tasid sooji toite. Lisaks sellele magusad road ja külmad einelauad. Polnud ime kui vist üksi sooji toite oli müüdüd 100.000 sendi eest. Palju oli siin muidugi muret kooli juhatajal prl. H. Marlandil.

Ainelised tulemused: Sissetulek ligi

Laulukoor Märjamaa laulupeol hra Vettiku juhatusel.

2000 krooni ja puhas ülejääk ligi 1000 krooni näitasid, mida võib saavutada hääl algatusel ja korraldusel. Üks suurem algatus kaalub kümned vähemad ning võiksid mõne niisuguse algatusega riskeerida teisedki ÜENÜ osakonnad. Ent peetagu silmas ka algatuste moraalset külge — Märjamaal oli seegi eeskujulik.

Allakirjutanud pidi päev lõppema õnnelt. Eelmise öö ja kogu päeva peoliste sõidutamisega ametis olnud autojuhi valdas hetkeks uneingel ning hingetu auto härra Vettiku, allakirjutanu ja veel kahe hingelise kaaslasega ronis üle kiviaia ja keeras enese pool kummu. Ent õnnetus oli ka õnne. Viiest seesolijast sai ainult üks kergemaid vigastusi; täiesti tervena ronis aga rusude alt välja laulpäeva suurem kangelane — Tuudur. Taidekättele lähemad kunstinimesed on ka taeva erilise kaitse all. Aug. Meikop.

Virumaa noorsoopäev Narvas.

Nad tulid kaskedega ehitud autodega, ähki-va raudruunaga, jalgsi ja ratastega meile külle — nood eluvuseküllased maanoored kaugematest maakohtadest Virumaalt.

27. juunikuu helge päev, päev enne Narva, selle ajaloolise eesti kangelaslinna laulu-pidu, oli Viru noorte tüenulaste suvipäev, ÜENÜ Narva osakonna kokkukutsel.

Narva linn ootas külalisi ikka laupäevaõhtupoolel, aga noored tulid juba hommikul, tulid ühisele koosviibimisele, tulid kuulama Narva osak. tegelaste referaate, tulid vaatlema ja tutvunema selle Eesti Verduniks nimetatud linnaga.

Narva osakonna liikmed olid külalisi vastu võtmas jaamas hommikul, kust mindi osakonna ruumesse, Rüütlitänavale, hommikkohvile. Ennelõunat külastati linna kaunimaid kohti, vaadeldi kindlusi, viibiti Pimeajas, külastati raudsilda, oldi Narva kosel ja vabrikuis. Noorsoolane mag. A. Soom näitas muuseumi, oma korraldusi ja töid selles Narva ajaloolises varaaidas. Lõbusas meeleolus kadus aeg enne lõunat. Vajmlist ergutust toodi kontsertmüütinguga naiskutsekooli ruumes. Kõnelesid Narva muuseumi juhataja mag. A. Soom, ÜENÜ

Narva osakonna abiesimees L. Grandberg, ÜENÜ Virumaa keskkorralduse juhatuseliige V. Mustel, Varesmetsa osakonna juhatuseliige K. Karp ja Narva osakonna juhatuseliige E. Pihlau. Kõnede soravus ja selgus tõi kuulajaskonnas vaimustustormi. Meie tahame olla rohkem, kui eelkäijad, meie tahame olla sarnased, nagu oli noor Makedoonia kottakas Aleksander, kes oma isa jalge ette langest ja ütles: „Isa, sina võidad terve maailma, mis jätab siis minule veel teha.“

Ohtupoolne väljasõit Narva-Jõesuho ja säält Rosona jõe mööda piirile ja Ingerisse ühenddas osavõtjaid üheks pereks. Väljasõit mootorpaatidega Rosonal oli laulu ja häälitsuste all vist küll kaunimaid hetki sel päeval. Mootorpaadid ja noorsoolased võistlesid jõel üks-teisega. Iga mootorpaat püüdis laulu ja kiirusega teist ületada, ja siis kadus 10 km. tee kaunikaldaalist Rosonat mööda ruttu. Piiril — Vanaskülas — Ingeris, peatuti maa lähedal, kust tuleb ingeri rahva kaebehääl. Südamest tuleb see, et teie hõimud olete vabad, aga meie oleme lahutatud rahvana Soome lahe hommikrannal — meie mure peaks olema ka teie mure.

Külas algas tühjadele kõhtudele piima hankimine. Ingeri rahvas on töökas rahvas, majad laupäeva hilisõhtule vaatamata lukus ja majarahvas töö. Väljas ainult lapsed, kes külalistele pakuvad lilli — lilli mälestuseks Ingeri tõusvalt nooruselt.

Piiri ääres siis istusime maas ja pildistasime. Viibisime Euraasia rajal — säält, kus algab Euroopa Aasia — valitsus teistsuguste võtetega ja võimuga.

Alles hilisõhtul, kui saabus pärast ilusat päeva kosutav öö, lahkusime, et minna vastu Narva pidupäevale, mis tuli tõesti suurpärane. Meie, Narva noored, täname teid, külalised, selle külaskäigu eest. Meeleldi näeksime omas piirilinnas kõiki teisiigi noorsoolasi sisemaalt.

Narva, 6. VII 31.

V. Mustel.

ÜENÜ üleriiklised spordi-voistlused.

Ühenduses Tartu osak. juubelpidustustega peeti Tartus teised üleriiklised ÜENÜ osakondadevahelised spordivoistlused Tartu osak.

EESTI NOORUS

ja kesktoimkonna ühiskorraldusel. Huvi osakondades nende võistluste vastu oli võrdlemisi elav, mida järeltada võib ülesandmistest. Kahjuks puudus võistlusil siiski mitme parema sportliku osakonna esindus. Pääkonkurentis arenes kolme suurema ÜENÜ osakonna — Tallinna, Tartu, Valga — vahel. Kui kaks aastat tagasi Tallinnas peetud osakondadevahelisel võistlusil ülekaalukalt domineeris Tallinn, olid nüüd väga hoolsasti sportlasi organiseerinud Tartu ja Valga. Viimane osak. on kujunenud oma kodulinna ainsaks sportorganiisatsiooniks ja oli ette teada, et Tallinnal tuleb tugevasti arvestada Valga osak. Ootamatult oli aga Tartu suutnud saada kokku tugeva sportlaskonna ja võistluste lõpptulemuseks kujunes olukord loomulikult; võitis oma kodus võistlev juubilar ÜENÜ üleriiklikud võistlused kahtlemata oleksid aga veel suuremapingelisemad, kui ainelised raskused ei pidurdaks kõigi noorsoolaste-sportlaste kokkutulekut vähemalt kord aastas ka kaugemaist kohtadest.

Võistluste läbiviimine sündis võrdlemisi laudsalt, niipalju kui seda lubas spordiväli, osaliselt suurvõistlustes kogenematu sportlaskond jne. Võistluste tagajärjed kujunesid rahuldavaks, kuigi teada on, et paljud paremad kas reisiväsimusest või võistluspalavikust tingituna ei suutnud saavutada maksimumi.

100 m. eeljooksud: I eeljooksu võitis Gustavson — Tallinna — 12,0; II eeljooksu — Kadak — Tallinna — 12,3; III eeljooksu — Jänes — Tallinna — 12,0; IV eeljooksu — I. Joller — Tallinna — 12,1; V eeljooksu — Nõu — Valga — 12,3; VI eelj. — Kiima — Tartu — 12,0; VII eelj. — Hain — Tartu — 12,0 sek.

100 m. vahejooksud: I vahej. — 1. Jänes 11,9; 2. Pantalon 12,6; 3. Gustavson. II vahejooks — 1. Kiima 11,8; 2. Kadak 11,8; 3. Hain.

100 m. lõppjooks: 1. Hain — Tartu — 11,9; 2. Kadak 12,1; 3. Kiima; 4. Gustavson; 5. Jänes; 6. Pantalon.

200 m. jooks: 1. Hain — 24,7; 2. Kiima 14,8; 3. Kadak 25,0; 4. Jänes 25,0; 5. Gustavson 25,2; 6. Karu 25,6.

1500 m. jooks: 1. Klemmer, Tallinna, 4.24,5; 2. Aleksejev, Valgjärve, 4.26,8; 3. Luud, Tartu, 4.35,6; 4. Mets, Aruküla, 4.36,4; 5. Pruul, Valgjärve, 4.37,2; 6. Völli, Tartu, 4.37,8.

3000 m. jooks: 1. Klemmer 9.40,8; 2. Aleksejev 9.41,0; 3. Mets 9.48,8; 4. Lund; 5. Pruul; 6. Jalak (Tallinna).

4×100 m. teatejooks: 1. Tartu I meesk. (Kiima, Puna, Kivi, Hain) 48,8; 2. Tallinna I. m. (Jänes, Joller, Gustavson, Kadak) 49,0; 3. Valga I m. (Nõu, Karu, Tints, Pantalon) 50,6; üldse võistles 8 meeskonda.

800+400+200+100 m. teatejooks: 1. Tallinna I meesk. (Klemmer, Israel, Kadak, Tiiderman) 3.43,1; 2. Valgjärve (Aleksejev, Pruul, Lind, Vaher) 3.50,5; 3. Tartu I meesk.

(Lund, Ratnik, Kiima, Hain) 3.51,0; 4. Tallinna II m.; 5. Tallinna III m.; 6. Tartu II m.

Kaugushüpe: 1. Puna, Tartu, 5.94,5; 2. Kadak, Tall. 5.92; 3. Muda, Valga, 5.88; 4. Kuuse, Tall., 5.79; 5. Täht, Valga, 5.64; 6. Kiipsar, Tartu, 5.62.

Kõrgushüpe: 1. Linnomägi, Tartu, 165; 2. Kuuse 165; 3. Saaretok, Valga, 160; 4. Tiiderman, Tall., 160; Muda 155; Täht 155; Kiipsar 155.

Kolmik hüpe: 1. Kuuse 12.52; 2. Meos Tartu, 12.44; 3. Puna, Tartu, 12.25; 4. Kiipsar 12.25; 5. Määrits 11.98; 6. Kadak 11.81.

Teivashüpe: 1. Otti, Tartu 3.05 (ÜENÜ rekord); 2. Jaanus, Tallinna, 2.90; 3. Anton, Valgjärve; 4. Kuuse, Tallinna; Kiipsar ja Mahl, Tartu, kõik 2.80.

Kuulitõuge (7,25): 1. Puna, Tartu, 13,20 (uus ÜENÜ rekord); 2. Määrits, Valga, 12,14; 3. Nõu, Valga, 12,12; 4. Saaretok, Valga, 12,11; 5. Lillo, Võtikvere, 12,10; Ratnik, Tartu, 11,54.

Kettaheide (2 kg.): 1. Ratnik, Tartu, 37.88 (uus rekord); 2. Määrits 36.39; 3. Saaretok 35.15; 4. Puna 34.69; 5. Lind, Valgjärve, 33.89; 6. Nõu 33.23.

Odaviske (800 gr.): 1. Määrits 48.90,5; 2. Lillipuu, Valga, 46.51; 3. Lind 46.28; 4. Thoen, Tallinna, 45.50; 5. Kappan, Tartu, 45.04; 6. Täht, Valga, 41.65.

Kõievedu: 1. Valga I meeskond (Karu, Lillipuu, Nõu, Milt, Velberg, Määrits); 2. Valgjärve meesk.; 3. Valga II meesk.

Osakondade paremuse arvestamisel võeti arvesse ainult meesalad. Naisalad olid võetud kavva propaganda mõttes. Esinesid ainult 4 Tallinna naissportlast. Nähtavasti pole teistes osakondades huvi naistel spordi vastu, vähemalt kergejõustikus. Tallinna parematest naissportlastest esines Oilly Parts, kes oma nimele sai kaks uut rekordi. Naiste tagajärjed olid järgmised:

60 m. jooks: 1. Parts 8,4 (rek. kordamine); 2. Tõke 9,0; 3. Ingo 9,3.

4×100 m. teatejooks: Tallinna naiskonna (Tõke, Rauge, Parts, Ingo) aeg 58,2.

Kaugushüpe: 1. Parts 453; 2. Ingo 418; 3. Tõke 395; 4. Rauge 363.

Kõrgushüpe: 1. Parts 137 (uus rekord); 2. Tõke 120; 3. Ingo 115.

Kettaheide: 1. Parts 25.99; 2. Birk 25.96.

Kokkuvõttes saavutas Tartu 112 punkti, võites seega hr. L. Tõnsoni rändauhinna üheks aastaks; Tallinn 103½; Valga 82; Valgjärve 43,5; Aruküla 6 ja Võtikvere 3 punkti.

Parimaks lühimaa jooksjaks osutus Hain, Tartu; pikamaa jooksjaks Klemmer, Tallinna; parimaks hüppajaks Kuuse, Tallinna; parimaks viskajaks Määrits, Valga; parimale teatejooksu meeskonnale määratud „Postimehe“ auhinna võitis Tallinn. Auhindade-diploomide jagamine sündis Kesksuhatuse esimehe E. Riismani poolt „Vanemuises“ korraldatud lõpp-peol. Nrs.

ÜENÜ Kolga-Jaani osakond korraldas 23 ja 24. juunil huvimatka veoautol Kesk- ja Lõuna-Eesti kaunimates kohtades.

Pildil ekskursandid Otepää linnamäel.

Pärnu „Vaprus“ — ÜENÜ Tall. os.

9. juulil peeti Tallinnas järjekorralist sõprusvõistlust ÜENÜ Tallinna osak. ja Pärnu „Vapruse“ vahel kergejõustikus. Läänud aastal ÜENÜTO käis Pärnus ja võitis 99:75, meesaladel 67:63. Tänavu naisalasilid kavas ei olnud. Võistlus oli äärmiselt tasavägine, punktide seis kogu aeg peaaegu võrdne ja enne viimast ala oli 49:49. Otsustas teatejooks 4×100 m. ÜENÜTO-l oli lootusi võita, kuid esimene teatevahetus ebaõnnestus ja finiši jõudis „Vapruse“ mees mõni sentimeeter enne. Aeg oli siiski võrdne. Tagajärjed:

Kuul — 1. Annus (V.) 12,20; 2. Martens (V.) 11,55; 3. Laas (Ü.) 11,54; 4. Piir (Ü.) 11,20.

100 m. jooks — Kadak (V.) 11,9; 2. Gustavson (Ü.) 12,0; 3. Jänes (Ü.).

Kõrgushüpe — 1. Kuuse (V.) 1,70 (rek. kord.); 2. Laas 165; 3. Martens 165; 4. Laut (V.) 165.

800 m. jooks — 1. Klemmer 2,05,8 (ÜENÜ rek.); 2. Hargel (V.) 2,06,6; 3. Peters (V.); 4. Veske (Ü.).

Kaugushüpe — 1. Kuuse 6,41 (ÜENÜ rek.); 2. Kadak 6,07; 3. Küla (Ü.) 5,97; 4. Annus 5,89.

Odavise — 1. Martens 48,06; 2. Laut 46,55; 3. Thoen (Ü.) 43,81; 4. Piir 42,62.

400 m. jooks — 1. Kadak 54,6; 2. Gustavson 55,2; 3. Puust (V.) 58,6; 4. Küla.

Kettaheide — 1. Piir 33,62; 2. Annus 30,95; 3. Martens 29,54; 4. Laas.

3000 m. jooks — 1. Klemmer 9,37,4; 2. Klein (V.) 9,41,6; 3. Veske 10,03,4; 4. Annus.

4×100 m. teatej. — 1. Vaprus 47,8; 2. ÜENÜTO 47,8 (uus ÜENÜ rek.). Punktide lõppseis 57:52.

Soome võimlejad tulevad ÜENÜ-le külla.

Kelkkala noorsooühingu võimlejad Viiburist, kes esinevad ka suurtel noorsoopidustustel Mikkelis (arvult 20—25 isikut) tulevad külastama Tallinna osakonna noorsoolasi 31. juul. — 4. aug. Hõimunoored tulevad siia Tallinna osakonna sportlaste kutsel ja esinevad rahvatantsude, meeste riist- ja naiste vabavõimlemisega. Esinemised oleksid: 1. augustil Haapsalus, 2. aug. Pärnus ja 3. aug. Tallinnas.

Kelkkala võimlejate hulka kuulub rida parimaid Soome võimlejaid, nii maailmameister rekil Pakarinen ja teisi.

Noorsoolased võistlustes.

Tänavusel spordihooajal on noorsoolased-sportlased saavutanud häid tulemusi Tallinna osakonnas. ÜENÜTO jalgratturid on toonud korduvalt võite ja näidanud häid aegu.

1 km. sõidus Elmar Treiman Krüüdneri velodroomil saavutas 1. koha ajaga 1 m. 32,2 sek., Herbert Treimani aeg 1,34,2. 10 km. sõitis E. Treiman samas ajaga 19,52,6 ning 15 km. võidu võitsid vennad Treimanid võrdselt 29 m. 31,5 sek.

Teised jalgrattavõistlused peeti Tartus, kus Tallinna osak. prl. Regina Birk saavutas uue Eesti ja ÜENÜ rekordi 5 km. sõidus — 10 m. 03,8 sek. 1 km. esimene R. Birk — 1,56,8, 5 km. sõidus meestele tuli E. Treimanilt uus ÜENÜ rekordnorm — 8,39,1, ning 10 km. sõitis nrs. V. Saar ajaga 18,02,3.

Kolmandad rattavõistlused olid 9. juulil Tallinnas. Noorsoolaste saavutised olid järgmised: 3 km. I Tärk 5,46,6; 5 km. E. Trei-

mani aeg 8.41,2 ning 10 km. Tärk 17.38,2 (ÜENÜ rek.), E. Treiman 17.42,6.

Kettaheitel Regina Birk saavutas Tartus uue ÜENÜ rekordi — 28.03. Tallinna meessportlastest on hääs vormis kergejõustikus A. Klemmer, Axel Kuuse (hüpanud kõrgust 172 ja kaugust 6.41), Laas — kõrgus 170 jne.

26. juulil korraldab ÜENÜTO Eesti esivõistlused naistele kergejõustikus.

Esimene Lõuna-Harju noorsoopäev.

ÜENÜ Järvakandi osakond korraldab koos ÜENÜ Kehtna, Valtu, Inglise ja Põlli osakondadega ühise esimese Lõuna-Harju noorsoopäeva pühapäeval 26. juulil s. a. Järvakandi H. seltsimajas ja platsil. Nimetatud päev tahab kujuneda suuropäevaks kogu ümbruskonna noorsoolastele. Algus kell 14 osakondade ühendatud segakooride kontserdiga. Päevane kava oleks järgmine:

- 1). Avamine.
- 2). Kõne ÜENÜ Keskjuhatuses esinudajalt.

3). Ühendatud kooride kontsert. (100 lauljat).

4). Rahvatantsude ettekanded. 5

5). Spordi võistlused.

Kontserli kava on koostatud II Tartumaa, IX. ja X. üldlaulupeo lauludest ning ÜENÜ hümnist. Õhtul on noorsoopäeva huvitavam osa, esmakordselt **osakondade vafelised näitekunsti võisflused**. Viis osakonda esitavad ühevaatuslise näidendi, kus hinnatakse tegelasi üksikult ja üldiselt. Hindamis-toimkonda valitakse igast osakonnast üks liige. Näitlejaskond, kes omab rohkem punkte saab väärtusliku ränd-auhinna.

Noorte pidustused lõpevad ühise jalakeerutusega.

* * *

Deel kord: kõik I Lõuna-Harjumaa noorsoo päevale 26. juulil s. a.!

Juhatus.

Teistest noorsoo-org-idest.

Eesti Noorsoo Karskusliidu IV suvipäevad.

Eesti Noorsoo Karskusliidu järjekordseid suvipäivi, arvult neljandaid, peeti 13.—15. juunil kaunis Viljandis. Need uuest elutundest, eetilis-sotsiaalsest kohusetundest ja sügavast kõikeolemusthaaravast elamisrõõmust hingetatud elutunde juhitud päevad on kujunenud päämiselt meie keskkooli nooruselle kohaks, kus arutatakse ühiselt oma eluküsimusi ja püütakse elada paar-kolm päevagi oma elutunde kohaselt.

Osavõtjaid oli kogunenud umbes kolm ja pool sada innustund noort, neist enamik keskkoolist, ent ei puudnud üliõpilased ning töötavgi noorus. Lisaks neile külalisi Soomest ja Latviast. Tervitusi töid mitmesuguste orgide ja asutuste esindajad, muude hulgas Helsingi ja Turu üliõpilaskarskusühingute esindajad. ÜENÜ poolt soovis noile päevile hääd kordaminekut O. Ibius.

Töökava oli laialdane: tutvunemine ümbrusega, töökoosolekud, spordivõistlused, kunstiohtu, ava- ja lõppaktus jne.

Töökoosolekui käsitleti noorsoo ilmavaate ja enesekasvatuse, noorsoo elu- ja töökorralduse küsimusi. Leidsid sääl mitmekülgse sel-

gituse noorsoo päevaülesanded, eetiised küsimused, sotsiaalse aatetiku kujunemine, suhe kooli, vabaja kasutamine, majanduslikud enesealgatused, kehakultuur ja karskusliikumine. Kuulati kõnelejad innustunult ja vaieldi sama innustunult.

Spordivõistlused olid esmakordselt suvipäevade kavas. Jätis vast soovida osavõtjate arv. Võistlesid peaaegu ainult Viljandi ja Tartu koolinoori, ent tulemusist küünis mõnigi lähedale Eesti rekordilegi.

Täielikult õnnestus kunstiohtu, mille kavas oli laulu, muusikat, plastikat, deklamatsioone, kõnekoor j. m. Avar saal oli tulvil täis publikut ja see üha aplodeeris. Kohalikke osavõtjaid lausused hiljem, et nad tulnud vaatama õpilaste õhtut ja olnuvat meeldivalt üllatet, leides end täisväärtuslikul kunstiohtul! Ava- ja lõppaktusil vaheldusid kõned ja tervitused deklamatsioone, laulu, muusika ja ühis-mängudega.

15.—16. juunivahelisel keskööl algas noorte lajalivalgumine. Oli lahkujaid raudteel, autodel, jalgrattail ja jalgsi. Mõnelgi seisis ees pikem jalgsimat kaudu kodumaa ilusamate kohtade. O. I.

Vastutav ja tegev toimetaja Linda Laarman. Väljaandja Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus Toimetus: Eduard Riisman, August Meikop ja Otto Ibius.

Hind 20 senti.

ESTOTRÜKK TALLINN S. KARJA 8